

De 'witte wezen' van Roemenië

Kinderen die door hun ouders alleen achter gelaten worden, weliswaar onder de hoede van familie of bekenden, voelen zich verweesd, verlaten. Ook hun ouders gaan gebukt onder het gemis. In de Roemeense en Italiaanse bibliotheken is een Skype-project gestart om de band tussen ouders en kinderen te ondersteunen.'

DOOR: MARIANA NOREL – Steeds meer Roemenen vertrekken naar de buurlanden van de Europese Unie om werk te zoeken. Deze migratie heeft grote gevolgen voor de levens van duizenden kinderen in Roemenië. Deze kinderen betalen de prijs voor de miserabele economische omstandigheden in hun land. Het is een hoge prijs: ze krijgen minder kansen en moeten de ondersteuning en liefde van hun vader en moeder dagelijks missen. Zo zijn in Roemenië honderduizenden kinderen verweesd, niet omdat hun ouders zijn overleden maar omdat zij in Italië, Duitsland of Spanje aan het werk zijn als handarbeiders of in de zorg voor de kinderen en ouders van Italiaanse, Duitse of Spaanse families. Deze ouders hebben hun dierbaren thuis gela-

ten, op zoek naar werk om hun eigen kinderen een betere toekomst te geven.

De kinderen die thuis gelaten worden, worden 'witte wezen' genoemd. Ze zijn verstoken van de dagelijkse affectieve aanwezigheid van hun ouders en zijn toevertrouwd aan de 'materiële' zorg van grootouders, familieleden, burens of vrienden. Sommige kinderen zijn zelfs geheel op zichzelf aangewezen. Op hun beurt lijden de moeders van deze kinderen aan – zoals Italiaanse artsen het noemen – het 'verzorgersyndroom', in Roemenië bekend als het 'Italië syndroom'. Moeders die aan dit syndroom lijden, kampen met een diep gevoel van verlies, een zwart vacuüm diep van binnen, een gevoel dat drukt als een steen die hen meesleurt in de greep van een

depressie. Een moeder zonder haar kind, een kind zonder zijn moeder. Voor beiden onuitsprekelijk, onvoorstelbaar leed dat in extreme gevallen kan zelfs leiden tot de dood.

Een gevoel van schuld

Omdat deze kinderen alleen zijn, en vaak onzichtbaar, kan het verdriet het uiteindelijk aanzetten tot zelfmoord. Silvia Dumitrache, voorzitter van de Vereniging van Roemeense vrouwen in Italië (Adri Onlus), legt uit: 'Het is niet alleen het gemis dat leidt tot het zich terugtrekken in zichzelf. Psychologen verklaren het vooral vanuit een gevoel van schuld. Als de moeder verhuist om in het buitenland te werken en geld naar huis stuurt, voelt het kind zich verantwoordelijk voor haar afwezigheid. Hij weet dat het voor hem is, dat zijn moeder is weggegaan. Zelfmoord wordt, paradoxaal genoeg, een manier om de moeder terug te halen en zich zo te bevrijden van het ondermijnende gevoel van schuld en verlatenheid. 'Op dit moment', vertelt Dumitrache, die al negen jaar met haar zoon in Italië woont, 'zijn Roemeense vrouwen zeer gewild in het buitenland voor werk in het huishouden en is er ook volop werk.'

Voor de kinderen die thuis zijn achtergelaten, is de afwezigheid van de moeder een constante bron van leed. Veel van deze kinderen krijgen onvoldoende te eten, presteren slecht op school en lijden aan een depressie. Sommigen van hen vermijden school en kiezen voor een leven op straat. Ze vallen ten prooi aan 'verkeerde vrienden'.

Initiatieven van de Roemeense regering

Mariana Topoliceanu, hoofd van de afdeling Sociale Zaken (Directia de Servicii Sociale - DSS) van de Provincie van Brasov, geeft een overzicht van de maatregelen die zijn genomen om de 'witte wezen' en hun families te ondersteunen. 'De ministeriële dienst voor hulp voor kinderen en gezinnen, een van de gespecialiseerde diensten van de DSS, heeft tal van projecten geïmplementeerd die gericht zijn op het ondersteunen van minderjarige kinderen van migranten en het vergroten van hun mogelijkheden tot integratie in het onderwijs. Het project met het meeste effect – onder de titel 'Jij bent de beste!' – werd in 2007 gestart op initiatief van de Rotary Club van Brasov. Het doel van dit project is om de schoolprestaties van kinderen die in moeilijke omstandigheden leven, te verbeteren. Binnen het project worden zij ondersteund in hun basisbehoeften en voorzien van schoolbenodigdheden.

Het project 'Regenboog: Stappen naar nieuwe kansen' heeft als doelstelling sociaal-educatieve activiteiten te organiseren voor leerlingen uit kansarme gezinnen (meestal zijn dit eenoudergezinnen) van een aantal basisscholen. Er werden samenwerkingsovereenkomsten getekend door de betrokken scholen en Transilvania Universiteit van Brasov. Deze samenwerking had tot doel te bepalen wat de meest effectieve methode is om de kinderen te ondersteunen. Studenten van de afdeling Sociologie en Sociaal Werk (Facultatea de Sociologie si Asistenta Sociala) hielpen de kinderen 's middags met hun huiswerk, organiseerden vrijwillige therapeutische activiteiten, een kerstfeest voor de kinderen en nam kinderen naar de dierentuin en het theater.

Het Astra-kinderdagverblijf, dat aan het begin van het schooljaar 2012-2013 geopend werd, ontwikkelt zich in dezelfde richting. Dit kinderdagverblijf is een samenwerkingsproject van de gemeente van Brasov en de DSS en biedt naschoolse activiteiten voor kinderen in moeilijke omstandigheden, zoals hulp bij het huiswerk en deelname aan sociale en recreatieve activiteiten om hen zo te betrekken bij leuke en zinvolle manieren om hun vrije tijd door te brengen. Deze kinderen krijgen ook een gratis warme maaltijd. De dienst biedt ook een gezinsondersteunend programma, afgestemd op de behoeften van elk gezin en aangevuld met activiteiten voor ouders en de voogden van de kinderen. De doelstelling

voor de lange termijn is om langzaam maar zeker betere levensomstandigheden voor deze kinderen te creëren en de risico's terug te dringen.

In alle projecten van de DSS hebben we onderkend dat het absoluut noodzakelijk is om de ouders direct aan te spreken en te betrekken bij de activiteiten als we echte verbetering willen bewerkstelligen in de ontwikkelingskansen van de kinderen. Daarom hebben we steungroepen georganiseerd voor ouders die gebruikmaken van ons aanbod, met als doel om hen bewust te maken van hun verantwoordelijkheden en het verbeteren van de communicatie en de relatie met hun kinderen. Het ontwikkelen van gemeenschappelijke projecten in samenwerking met de NGO's die actief zijn in de provincie Brasov zou de beste oplossing zijn voor het versterken van het effect van onze inspanningen om voor elk kind het recht op onderwijs te garanderen.'

Skype

De verhalen van de vele vaders en moeders die in het buitenland wonen en werken zijn zeer vergelijkbaar. Silvia Dumitrache reisde negen jaar geleden naar Italië voor een medische behandeling voor haar zoon die aan een chronische ziekte leed. Silvia was journalist voor een kleine krant. Nu is ze tevreden met haar werk als secretaresse op het kantoor van een arts. Door de behandeling van de Italiaanse dokters heeft haar zoon – die van de Roemeense artsen nog maar vijf jaar te leven had gekregen – weer levensperspectief.

De meer dan 350.000 Roemeense kinderen (Unicef data) die, achtergebleven zijn in Roemenië en gescheiden van hun moeders leven, liggen haar na aan het hart. Om hen te helpen, heeft ze het project 'Mama houdt zoveel van je' opgezet. Silvia Dumitrache: 'Het doel van het project is om om moeders en hun kinderen hun onderlinge band te laten beleven, ook al worden ze door de grote afstand van elkaar gescheiden. Ik besloot om de openbare bibliotheken bij het project te betrekken, omdat deze in Roemenië nog steeds efficiënt georganiseerd en voor iedereen toegankelijk zijn. Op het Internet kunnen moeders en kinderen de plaatsen vinden waar Roemeense en Italiaanse bibliotheken een computer beschikbaar stellen voor Skype-contact. Uiteraard wordt dit contact begeleid met ondersteuning van het kind voordat het Skype gaat gebruiken en een afsluiting voordat het weer – alleen – naar huis gaat. Daarvoor zijn professionals nodig (sociaal werkers, psychologen) die in onderlinge samenwerking de kinderen en hun moeders begeleiden.

Het project wordt ondersteund door de gemeente Milaan en de contacten tussen bibliotheken in beide landen is geformaliseerd in een contract voor de duur van (voorlopig) een jaar.

'In eerste instantie zijn vier bibliotheken bij dit project betrokken', vertelt Stefano Parise, hoofd van de openbare bibliotheek in Milaan. 'Het plan is om het aantal bibliotheken geleidelijk uit te breiden totdat alle bibliotheken van Milaan meedoen. Dankzij de samenwerking met de Vereniging van Roemenen in Italië, is het mogelijk om psychologische ondersteuning te bieden aan de vrouwen die van deze mogelijkheid gebruikmaken. De Italiaanse en Roemeense overkoepelende organisaties voor bibliotheken bereiden momenteel een samenwerkingsovereenkomst voor om dit project landelijk te implementeren.'

Mariana Norel is professor Psychologie en Pedagogische Wetenschappen aan Transilvania Universiteit van Brasov (Roemenië)
E: mariana_norel@unitbv.ro

- 1 De migratie van Roemeense arbeiders naar landen van de Europese Unie, met name naar Italië, werd geanalyseerd door Mariana Norel in haar essay *Conseguenze socio-culturali del fenomeno della migrazione dei romeni in Italia e degli italiani in Roemenië*, gepubliceerd in het boek onder redactie van Fabrizio d'Aniello getiteld *Immigrazione ed interculturalità. Dall'indifferenza alla convivialità delle differenze*, Pensa MultiMedia Editore, Lecce, 2011.
- 2 De situatie van de 'witte wezen' werd aan de kaak gesteld door de NGO *Save the Children*, die de regering van Boekarest gevraagd heeft om de bestaande wetgeving aan te passen en een instelling op te richten voor beleid en controle rondom het achterlaten van minderjarige kinderen door arbeidsmigranten. Het probleem in Roemenië heeft een enorme omvang: het aantal kinderen 'thuis gelaten kinderen' ligt tussen de 5 en 10 procent van alle minderjarige kinderen. 50 procent van deze kinderen is jonger dan 10 jaar. Slechts 85.000 kinderen zijn gemeld door hun ouders bij de welzijnsautoriteit. De huidige Roemeense wetgeving verplicht ouders zich te melden bij de bevoegde autoriteiten als zij in het buitenland gaan werken. Als er sprake is van minderjarige kinderen moeten de ouders niet alleen aangeven wat hun plannen zijn met betrekking tot hun werk in het buitenland, ze moeten ook de naam van een voogd doorgvenen die de verantwoordelijkheid voor hun kinderen op zich neemt. In de praktijk worden de kinderen echter toevertrouwd aan de leden van de uitgebreide familie, zonder zorg te dragen voor hun wettelijke voogdij.